

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 25 września 2015 r.

Adam Bodnar

VIII.518.34.2015.JG/MK

**Pan
Andrzej Seremet
Prokurator Generalny
ul. Rakowiecka 26/30
02-528 Warszawa**

Szanowny Panie Prokuratorze,

W związku z napływem do Europy licznych grup migrantów wspólnota międzynarodowa, a w szczególności Unia Europejska, stoi wobec ogromnego wyzwania zapewnienia adekwatnego wsparcia dla osób, które najbardziej potrzebują pomocy. Procesowi temu towarzyszą napięcia i konflikty, o różnej genezie i przebiegające na różnych płaszczyznach. Niestety, atmosfera toczącej się w Polsce debaty publicznej na ten temat nie sprzyja budowaniu kultury szacunku i otwartości wobec migrantów, negatywnie oddziałując na postawy społeczne. Z przykrością należy stwierdzić, że przekaz medialny zdominowały doniesienia wskazujące na ujemne skutki włączenia się państwa i społeczeństwa polskiego w rozwiązanie obecnego kryzysu. **W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich konieczne jest wzmoczenie wysiłków w celu przeciwstawienia się rosnącej fali nienawiści wobec migrantów.** Szczególna odpowiedzialność spoczywa w tym zakresie na organach ścigania zobowiązanych do zapewnienia bezpieczeństwa wszystkim osobom przebywającym na terytorium naszego kraju, w tym odpowiedniego reagowania na przestępstwa dyskryminacyjne.

W Polsce problematyka mowy i przestępstw z nienawiści od wielu lat występuje w przestrzeni publicznej, okresowo przybierając na sile, co uwarunkowane jest m. in. stosunkowo niskim poziomem akceptacji dla odmienności – w tym rasowej, etnicznej, wyznaniowej – czy też poczuciem zagrożenia wynikającego np. z obawy przed pogorszeniem się sytuacji w kraju, w szczególności na rynku pracy, czy w zakresie dostępności świadczeń zabezpieczenia społecznego, w związku ze zwiększeniem się liczby migrantów, którzy mieliby się tutaj osiedlić. **Spoleczne przyzwolenie oraz brak szybkiej i adekwatnej reakcji ze strony właściwych organów państwowych na zdarzenia motywowane nienawiścią, sprzyjają narastaniu wrogich postaw, utrwalaniu negatywnych stereotypów i uprzedzeń.**

W tym kontekście bardzo istotne jest zatem konsekwentne i skuteczne ściganie i karanie sprawców przestępstw z nienawiści. Kluczowa w tym zakresie jest rola Prokuratury.

Doceniam osobiste zaangażowanie Pana Prokuratora w działania mające na celu zwiększenie efektywności prowadzonych postępowań karnych w sprawach przestępstw dyskryminacyjnych, normowanych w szczególności w art. 119, art. 256 i art. 257 Kodeksu karnego. Wytyczne Prokuratora Generalnego z dnia 26 lutego 2014 roku (ozn. PG VII G 021/54/13) stanowiły ważny krok w tym kierunku. Niemniej jednak, w świetle przedstawianych informacji na temat prowadzonych postępowań przygotowawczych i ich wynikach zasadna wydaje się opinia o potrzebie dalszego doskonalenia stosowanych narzędzi mających służyć poprawie efektywności działań organów ścigania w tym zakresie. W świetle dokumentu pn. *Wyciąg ze sprawozdania dotyczącego spraw prowadzonych w 2014 r. w jednostkach organizacyjnych prokuratury z pobudek rasistowskich lub ksenofobicznych* (ozn. PG II P 404/13/14), na przestrzeni ostatnich lat znacząco wzrosła ilość prowadzonych postępowań – od 60 w 2006 roku, do 182 w 2010 roku, 323 w 2011 roku, 473 w 2012 roku, 835 w 2013 roku i 1365 w 2014 roku. Z drugiej jednak strony obserwowany jest stopniowy spadek poziomu wykrywalności sprawców tego rodzaju przestępstw – w 2014 roku umorzono 596 postępowań, w zdecydowanej większości z tego właśnie powodu oraz wnoszonych do sądów aktów oskarżenia, których w ostatnim roku skierowano 154, zaś w 2013 roku – 111.

Przyjmując do wiadomości wskazywane powody tego stanu rzeczy uważam, że **powstające przeświadczenie społeczne o rzeczywistej bezkarności tego rodzaju zachowań, w szczególności w odniesieniu do przestępstw popełnionych przy użyciu Internetu, wymaga pilnej reakcji**, co dodatkowo uzasadnia aktualna sytuacja sprzyjająca rozprzestrzenianiu się postaw ekstremistycznych wobec „obcych” czy „innych”, co może prowadzić do wzrostu skali przestępstw z nienawiści.

Wobec powyższego, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2014 r., poz. 1648 ze zm.), zwracam się do Pana Prokuratora z uprzejmą prośbą o przedstawienie oceny skuteczności funkcjonowania systemu wyspecjalizowanych prokuratorów zajmujących się przestępstwami skierowanymi wobec mniejszości etnicznych, narodowych i religijnych. Będę wdzięczny za poinformowanie o wszelkich spostrzeżeniach Pana Prokuratora w odniesieniu do stosowania przez prokuratorów w/w Wytycznych dotyczących prowadzenia postępowań w sprawach o przestępstwa z nienawiści, w których wyraźnie zostało wskazane, że postępowania dotyczące podejrzeń popełnienia tych przestępstw muszą być uznawane za sprawy dużej wagi, a prokuratorzy winni dołożyć starań w celu ustalenia motywów sprawcy na podstawie dostępnych informacji. W szczególności będę

także zobowiązany za informację o uchybieniach stwierdzonych w świetle badania akt postępowań w ramach nadzoru służbowego prokuratur nadrzędnych. Z dostępnych danych wynika bowiem, że w 2014 roku w odniesieniu do 14 % zbadanych decyzji sformułowano zastrzeżenia co do ich zasadności.

Ponadto bardzo proszę o wskazanie, czy i jakie czynności o charakterze organizacyjnym lub szkoleniowym planowane są w celu reakcji na zaistniałe zjawisko rozprzestrzeniającej się mowy nienawiści w szczególności w Internecie.

Z poważaniem,

Podpis na oryginale